

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ВИЩІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ

SAIUP

Проект сприяння академічній доброчесності

Стартував в Україні на початку 2016 р.

Спрямований на якісну зміну ціннісних підходів та орієнтирів у вищій освіті.

Мета — донести до університетської спільноти значення академічної доброчесності і наслідки недотримання її постулатів.

Проект запустили Американські Ради з міжнародної освіти спільно з Міністерством освіти і науки України та профільним парламентським комітетом.

Координатор проекту — представник Американських Рад з міжнародної освіти Тарас Тимочко.

"Фундаментальні цінності академічної доброчесності" (Fishman 2012) – документ розроблено Міжнародним центром академічної доброчесності при Ратлендському інституті етики, Університет Клемсон в Південній Кароліні (США).

Академічна доброчесність – це відданість академічній спільноті, навіть перед лицем труднощів, шести фундаментальним цінностям: **чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності, мужності.**

Академічні спільноти доброчесності

- Чесність** Просувають пошук істини й знання через інтелектуальну та особисту чесність у процесі навчання, викладання, наукових досліджень і надання сервісів по дорученню адміністрації.
- Довіра** Стимулюють і покладаються на клімат взаємної довіри. Клімат довіри заохочує і підтримує вільний обмін ідеями, який у свою чергу дає можливість науковим пошукам реалізуватися найповнішою мірою.
- Справедливість** Встановлюють чіткі й прозорі очікування, стандарти й практики для підтримання справедливості у стосунках між студентами, викладачами та адміністративним персоналом.

Академічні спільноти доброчесності

- Повага** Цінують інтерактивну, кооперативну та партисипативну природу навчання і пізнання; шанують та вважають за належне розмаїття думок та ідей.
- Відповідальність** Покладаються на принципи особистої відповідальності, що підсилюється готовністю окремих осіб і груп подавати приклад відповідальної поведінки; підтримують взаємно узгоджені стандарти, а також вживають належних заходів у випадку їхнього недотримання.
- Мужність** Трансформація цінностей від розмов про них до відповідних дій, їхнє відстоювання в умовах тиску і труднощів потребує рішучості, цілеспрямованості і мужності.

Академічній доброчесності
протиставляється категорія
академічної нечесності
(academic misconduct, dishonesty)

- **фабрикація даних** (fabrication) – передбачає штучне створення вигаданих даних чи фактів на підтримку положень, які пропонуються автором у науковій праці;
- **фальсифікація даних** (falsification) – полягає у свідомій зміні чи модифікації вже наявних даних для підтвердження тих чи інших наукових висновків дослідника;
- **хабарництво в академічній сфері** (bribery) – незаконне вимагання від певної особи матеріальних чи грошових цінностей в обмін на академічну вигоду (наприклад, хабар за іспит чи письмову роботу);

- **академічний саботаж** (sabotage) – вчинення дослідником таких дій, які дають йому можливість отримати нелегітимну академічну вигоду, чи зменшити таку для інших членів академічної групи чи спільноти (наприклад, шляхом затягування процесу рецензування роботи автора для використання результатів у власних цілях, знищення певних даних відносно інших дослідників-конкурентів);
- **професорська нечесність** (professorial misconduct) – зловживання окремими представниками професорсько-викладацького складу своїми службовими обов'язками з метою примусу і тиску на колеґ чи студентів;

- **академічне шахрайство** (cheating) – така поведінка студентів, коли в ході виконання навчальних завдань вони використовують в корисливих цілях недозволені матеріали, інформацію чи інші допоміжні засоби (списування, зокрема за посередництвом шпаргалок, через заглядання у роботу сусіда під час іспиту; колективна співпраця між студентами заради отримання спільної для всіх вигоди; дії, направлені на попереднє та незаконне ознайомлення зі змістом екзаменаційних білетів тощо);
- **плагіат** (plagiarism) – академічна поведінка, яка характеризується такими кумулятивними ознаками: "коли певна особа використовує слова, ідеї чи результати праці, що належать іншому визначеному джерелу чи людині без вказування посилання на джерело, з якого вона була запозичена у ситуації, в якій правомірно очікується вказування авторства оригіналу з метою отримати певну користь, пошану, вигоду, які не обов'язково мають бути грошового характеру".

Закон України “Про освіту” від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII

Важлива новація — запровадження норм стосовно академічної доброчесності.

Ст. 42 надає загальні визначення поняття академічної доброчесності та основних видів її порушень, а також рамкові вимоги щодо основних видів академічної відповідальності.

Академічна доброчесність — сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками

Ст. 42, ч. 2

передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

Ст. 42, ч. 3

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності

ВВАЖАЄТЬСЯ:

Ст. 42, ч. 4

- **академічний плагіат** - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- **самоплагіат** - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- **фабрикація** - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- **фальсифікація** - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- **списування** - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- **обман** - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- **хабарництво** - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- **необ'єктивне оцінювання** - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Ст. 42, ч. 5

За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти

можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

Ст. 42, ч. 6

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти

**можуть бути притягнені до такої академічної
відповідальності:**

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Ст. 42, ч. 7, ч. 8

Закладам освіти дозволено своїми внутрішніми положеннями визначити конкретні види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності,

а також затвердити порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності, який визначається уповноваженим колегіальним органом управління закладу освіти.

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: moos@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Керівникам закладів вищої освіти

Шановні колеги!

Надсилаємо для використання у роботі Рекомендації з академічної доброчесності для закладів вищої освіти (додаються), розроблені на основі вивчення успішного міжнародного досвіду підтримки принципів академічної доброчесності.

Зазначені Рекомендації розроблені у рамках Проекту сприяння академічної доброчесності в Україні – SAJUP за підтримки Посольства США.

Додаток (у електронній формі):

1. Розширений глосарій термінів та понять із академічної доброчесності;
2. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності.

З повагою
Заступник Міністра

Ю. М. Рашкевич

А. В. Рыбалко
481-32-38

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

№1/9-450 від 23.10.2018

Про Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) : ЛИСТ М-ВА ОСВІТИ І НАУКИ : від 15.08.2018 р. № 1/11-8681

Міністерством освіти і науки розроблені рекомендації із запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах, зокрема, авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо.

Методичні рекомендації складаються з 6 окремих блоків.

Перший розділ – «Набуття студентами компетентностей з академічної доброчесності та навичок якісного академічного письма». У ньому йдеться про те, якими компетентностями для дотримання академічної доброчесності має володіти викладач, якими має оволодіти студент, а також розповідається про прийоми навчання студентів належному академічному письму.

У другому розділі надаються рекомендації щодо роботи з викладацьким колективом. Зокрема, йдеться про те, як мотивувати викладачів, які є вимоги до них та як створити у закладі атмосферу академічної доброчесності.

Третій блок присвячено питанням санкцій, які можуть вживатися до викладачів та студентів за порушення академічної доброчесності.

Для вдосконалення внутрішніх процедур дотримання доброчесності у четвертому розділі МОН разом із експертами дає рекомендації щодо створення кодексу академічної етики та етичної комісії закладу вищої освіти.

П'ятий розділ дає орієнтири для закладів щодо вимог до письмових робіт, які допоможуть забезпечити академічну доброчесність. Також у цій частині рекомендацій надаються поради, як проводити захисти письмових робіт.

Останній, шостий розділ Рекомендацій присвячений особливостям перевірки на академічний плагіат дисертаційних робіт.

Документ містить опис видів академічного плагіату, рекомендації щодо його виявлення та запобігання його прояву в авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях або статтях.

**Кожна особа,
стосовно якої порушено питання про порушення
нею академічної доброчесності
має такі права:**

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;
- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;
- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;
- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

Форми та види академічної відповідальності закладів освіти визначаються спеціальними законами.

За дії (бездіяльність), що визнані Законом «Про освіту» порушенням академічної доброчесності, особа може бути притягнута до інших видів відповідальності з підстав та в порядку, визначених законом:

- **цивільна відповідальність**
(ст. 433-456 Цивільного кодексу України)
- **адміністративна відповідальність**
(ст. 512 Кодексу України про адміністративні правопорушення)
- **кримінальна відповідальність**
(ст. 176 Кримінального кодексу України)

Міністерство освіти і науки України

Щодо нагальних питань впровадження Закону України «Про освіту»

Лист Міністерства освіти і науки України від 13.10.2017р. № 1/9-554

Керівникам вузів рекомендовано включити у внутрішню систему якості процедури і заходи по реалізації принципів академічної доброчесності і розробити відповідну нормативно-правову базу (кодекси, положення, правила, пам'ятки тощо)...

“В той же час можуть бути створені структурні підрозділи з організації та контролю за дотриманням принципів академічної доброчесності (наприклад, група сприяння академічній доброчесності, комісія з питань етики та академічної доброчесності т.д.)”.

КОДЕКС ЧЕСТІ УНІВЕРСИТЕТУ

Кодекс честі є стандартом поведінки студентів, викладачів та співробітників в академічному середовищі.

Це поняття виникло у 1736 році в коледжі Вільяма та Мері, штат Вірджинія, США (принаймні цим роком датовані перші документи).

Кодекс академічної честі (academic honor codes)

акт етичного регулювання академічної діяльності, зводом морально-етичних правил професійної поведінки та норм навчальної та наукової діяльності представників окремої соціальної групи — членів академічної спільноти, що регламентує стандарти соціальної поведінки учасників академічної діяльності, приписуючи обов'язковість їх виконання усіма представниками зазначеної соціальної групи.

Принципи кодексу честі

- законності;
- чесності та порядності;
- взаємної довіри;
- ввічливості та толерантності;
- справедливості та об'єктивності;
- компетентності й професіоналізму;
- добросовісності та відповідальності;
- партнерства та взаємодопомоги;
- взаємоповаги;
- прозорості;
- безпеки та добробуту університетської громади;
- шанобливості.

Дотримання університетом, його науковцями, працівниками та студентами принципів академічної доброчесності підвищує їх шанси на участь у грантових проектах, прикладних дослідженнях, залучення їх як консультантів, експертів тощо.

Сприяє академічній мобільності і можливості кращого працевлаштування випускників, освітян та науковців.

Що більше студенти, викладачі та науковці порушуватимуть академічну доброчесність, то меншою буде довіра до кожного окремого з них, навіть якщо вони особисто нічого не порушують, до закладів, в яких вони працюють, до української освіти і науки у цілому.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Рішенням вченої ради
Університету
(протокол № 1 від 31.08.2018р.),
введеним в дію наказом
ректора № 204 від 31.08.2018р.

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ
НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ

імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

*(в рамках проекту «Європейське право прав людини для університетів
України та Молдови» Програми Еразмус+ за фінансової підтримки ЄС)*

Кодекс академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (в рамках проекту «Європейське право прав людини для університетів України та Молдови» Програми Еразмус+ за фінансової підтримки ЄС).

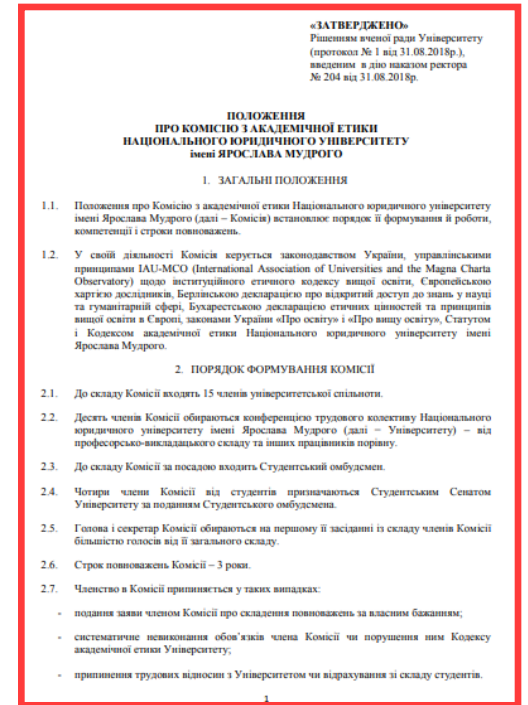
Кодекс затверджено рішенням вченої ради Університету (протокол № 1 від 31.08.2018 р.), введено в дію наказом ректора № 204 від 31.08.2018 р.

Кодекс академічної етики визначає цінності, якими керуються учасники університетської спільноти Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, і встановлює етичні норми відносин в академічному середовищі.

Члени університетської спільноти дотримуються академічної чесності й активно застосовують цей принцип у навчанні, викладанні, науково-дослідницькій діяльності й наданні інших освітніх і консультативних послуг.

В Університеті створено Комісію з академічної етики – колегіальний орган, який приймає рішення про відповідність дій членів університетської спільноти вимогам цього Кодексу та розглядає конфліктні ситуації.

До складу Комісії входять 15 членів університетської спільноти. Комісія здійснює моніторинг дотримання членами університетської спільноти етичних норм поведінки, встановлених Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про вищу освіту» і Кодексом академічної етики Університету, сприяє формуванню активної громадянської позиції студентів і співробітників Університету, надає консультації з питань академічної доброчесності та інших правил академічної етики та розглядає заяви щодо порушення етичних норм поведінки і надання за результатами розгляду відповідних рекомендацій ректору (вченій раді) Університету.

Положення про комісію з академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого : затв. рішенням Вченої ради Університету; введеним в дію наказом ректора № 204 від 31.08.2018р.

Надійним засобом сприяння науковій доброчесності є відкритий доступ до інформації.

На часі створення в Україні єдиного національного репозитарію академічних текстів, який буде доступний усім вишам і дозволить автоматизувати (спростити) перевірку текстів на унікальність.

Дієвим механізмом реалізації цього антиплагіатного заходу є створення інституційних репозитаріїв – електронних архівів інтелектуальних продуктів університетської спільноти.

Запобігання академічному плагіату

- інструкції, процедури та заходи з формування несприйняття академічної нечесності;
- створення умов, що унеможливають академічний плагіат;
- виявлення академічного плагіату в наукових статтях, монографіях, дисертаціях, підручниках, навчальних виданнях;
- притягнення до відповідальності за академічний плагіат.

Антиплагіатна експертиза є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

Одним із сучасних напрямів боротьби з академічним плагіатом є його виявлення і констатація за допомогою комп'ютерних програм.

На сьогоднішній день існують програмні засоби, які допомагають встановити відсоток унікальності тексту.

Програми для перевірки тексту на унікальність

Advego Plagiatus — одна з кращих і найшвидших програм для перевірки будь-яких текстів на унікальність. Досить просто скопіювати текст у вікно з програмою і натиснути кнопку перевірки. Сайти, де знайшлися такі ж шматки тексту, відображаються в нижньому вікні програми (<http://advego.ru/plagiatus>)

Etxt Antiplagiat — аналог Advego Plagiatus, правда, перевірка тексту триває довше і перевіряється він більш ретельніше. Зазвичай, у цій програмі відсоток унікальності тексту нижче, ніж у багатьох інших сервісах (<http://www.etxt.ru/antiplagiat>)

Viper — простий, точний та безкоштовний інструмент виявлення плагіату, що допомагає здійснити пошук по широкомасштабній базі документів (10 млрд од.), призначений для сканування лише англomовних текстів (<http://www.scanmyessay.com>)

Онлайн сервіси перевірки на плагіат

PlagScan.com — автоматично вимірює якість тексту шляхом тестування документа на оригінальність, надає можливість одночасної перевірки декількох документів, завантаження їх одним .zip архівом та перевірка за URL адресами файлів

CONTENT-WATCH — використовує власний алгоритм пошуку в Інтернеті, сайти можуть містити матеріали повні або часткові копії заданого тексту; реєструватися для перевірки на сайті не потрібно (<http://www.content-watch.ru/text>)

StrikePlagiarism.com — антиплагіатна інтернет-система, яка автоматично перевіряє оригінальність тексту, має простий і зручний для користування інтерфейс; документи можна завантажувати в систему в багатьох популярних форматах (DOC, ODT, TXT, PDF), відсутні обмеження на обсяг документу. Текст порівнюється з ресурсами інтернету та базою даних системи.

Antiplagiat.su — дуже проста і швидка перевірка; реєструватися не потрібно, але і чекати від сервісу понад інформативності теж не потрібно.

PlagiarismCheck — розроблена в 2011 році і з тих пір обслуговувала понад 77 000 користувачів з 72 країн світу.

Рекомендовані джерела

Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38/39. Ст. 380.

Положення про Національний репозитарій академічних текстів : постанова Каб. Міністрів України від 19 лип. 2017 р. № 541. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/541-2017-%D0%BF>

Про Рекомендації щодо запобігання академічному плагиату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) : лист М-ва освіти і науки від 15.08.2018 р. № 1/11-8681. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/akredytatsiya/instruktsiya/1-11-8681-vid-15082018-rekomendatsii-shchodo-zapobigannya-akademichnomu-plagiatu.pdf>

Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності : затв. рішенням Нац. агентства із забезпеч. якості вищої освіти від 29 жовт. 2019 р. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019>

Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.) : лист М-ва освіти і науки України від 23.10.2018 р. № 1/9-650. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>

Щодо нагальних питань впровадження Закону України «Про освіту» : лист М-ва освіти і науки України від 13.10.2017 р. № 1/9-554. URL: <http://golosiivruo.gov.ua/index.php?w=info&id=1381>

Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти :

лист М-ва освіти і науки : від 23.10.18 р. № 1/9-650. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/mon.pdf>

Аналітична довідка за результатами дослідження практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України. Київ, 2016. 42 с.
[URL:http://bit.do/fhCPb](http://bit.do/fhCPb)

Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро, 2017. 170 с. URL:
http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/monografii/Monografiya_young_scientist.pdf

Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнар. благод. фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ; Таксон, 2016. 234 с. URL:
http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf

Бахрушин В. Академічний плагіат і самоплагіат в науці та вищій освіті: нормативна база і світовий досвід / В. Бахрушин. *Освітня політика*. 2018. 7 лют. URL: <http://bit.do/fhCHB>

Гріневич Л. Пріоритетні напрями змін у вищій освіті на 2018-2019 рр. URL:
https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/infographik/MON_prioritety_new.pdf

Етичний кодекс вченого України. URL:
<http://znc.com.ua/ukr/news/2009/20090123ethic.php>

Кодекс академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (в рамках проекту «Європейське право прав людини для університетів України та Молдови» Програми Еразмус+ за фінансової підтримки ЄС). URL:
https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf?fbclid=IwAR2gBiDiK2TzAv7iBzraj8jnOnyrJPCdXHDqQb4mpCjJJf8hcnXYcl35O00

Кодекс честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». URL: <http://kpi.ua/code>

Code of Conduct Guidelines Princeton University. URL:
https://www.princeton.edu/orpa/da_training/module-1-our-environment/code-of-conduct

Навчання студентів академічній доброчесності у бібліотеці ВНЗ : метод. поради / авт.-уклад.: Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова. Київ : УБА, 2016. URL: <https://ula.org.ua/259-publikaciyi/vidannya/3612-navchannia-studentiv-akademichnoi-dobrochesnosti-u-bibliotetsi-vnz>

Навчання студентів академічній доброчесності у бібліотеці ВНЗ : метод. поради / авт.-уклад.: Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова. Київ : УБА, 2016. URL: <https://ula.org.ua/259-publikaciyi/vidannya/3612-navchannia-studentiv-akademichnoi-dobrochesnosti-u-bibliotetsi-vnz>

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. Академічна доброчесність. URL: <http://bit.do/fhCGp>

Недогібченко Є. Академічна доброчесність: складові елементи. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2017. N 6. С. 13-21.

Основи академічного письма: методичні рекомендації та програма курсу / уклад. : Н. Шліхта, І. Шліхта ; Проект сприяння академічній доброчесності в Україні. Київ, 2016. URL: <https://saiup.org.ua/resursy/osnovy-akademichnogo-pysma-metodychni-rekomendatsiyi-ta-programa-kursu>

Основи формування культури академічної доброчесності в бібліотеці : інфор. огляд / авт.-уклад.: Н. В. Якуніна, А. А. Чинюк, Я. В. Руденко. Київ : УБА, 2016. URL: <https://ula.org.ua/259-publikaciyi/vidannya/3613-osnovy-formuvannia-kultury-akademichnoi-dobrochesnosti-v-bibliotetsi>

Послуги з написання студентських робіт на замовлення: аналіз ситуації у вищій освіті Великобританії та подальші кроки : пер. здійснено в рамках проекту “Сприяння реформам у вищій освіті України з погляду розвитку академічної доброчесності”, підтрим. Міжнар. Фондом «Відродження» / QAA (Агенція забезпеч. якості вищої освіти Великобританії). URL: <http://bit.do/fhCC9>

Положення про комісію з академічної етики національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого : затв. рішенням Вченої ради Університету; введеним в дію наказом ректора № 204 від 31.08.2018 р. URL: https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/Polozhennia_komisiyu_acad_etyky.pdf

Програмне забезпечення для перевірки наукових текстів на плагіат : інформ. огляд / авт.-уклад.: А. Р. Вергун, Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова. Київ : УБА, 2016. URL: https://ula.org.ua/images/uba_document/programs/academ_integrety/Academ_3_12_red3.pdf.

Програмне забезпечення для перевірки наукових текстів на плагіат : інформ. огляд / авт.-уклад.: А. Р. Вергун, Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова. Київ : УБА, 2016. URL: https://ula.org.ua/images/uba_document/programs/academ_integrety/Academ_3_12_red3.pdf.

Рижко О. Плагіат у соціальнокомунікаційному вимірі початку ХХІ століття: природа явища та історія боротьби : дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій: 27.00.01 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2017. 438 с. URL: http://scc.univ.kiev.ua/upload/iblock/fb0/dis_Ryzhko%20O.%20M..pdf

Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий концепт. URL: <http://www.saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chy-diyevyj-kontsept>.

Семків Т. Впровадження інституту перевірок на доброчесність в законодавство України. Вісник Національної академії прокуратури України. 2017. № 2. С. 11-16

Універсальний навчальний посібник з академічної доброчесності для вчителів / уклад. О. С. Ройбу ; ред. О. О. Гужва. вид. 2-ге, випр. та доп. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2018. 32 с.

Універсальний навчальний посібник з академічної доброчесності для вчителів / уклад. О. С. Ройбу ; ред. О. О. Гужва. вид. 2-ге, випр. та доп. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2018. 32 с.

Стадний Є. Деякі рекомендації щодо впровадження етичних кодексів в українських вищих навчальних закладах / Є. Стадний ; Проект сприяння академічній доброчесності в Україні. 2017. 18 с. URL: <https://saiup.org.ua/resursy/rekomendatsiyi-shhodo-vprovadzhennya-etychnyh-kodeksiv-v-ukrayinskyh-vyshhyh-navchalnyh-zakladah/>

Федорченко Ю. Академічна недоброчесність у вищій школі як системна проблема. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1105-akademichna-nedobrochesnist-u-vishchij-shkoli-yak-sistemna-problema>

Що вважається “порушенням академічної доброчесності” згідно з Законом України “Про освіту”. URL: <http://aphd.ua/shcho-vvazhaietsia-porushenniam-akademichno-dobrochesnosti-zghidno-zi-zakonom-ukrany-pro-osvitu>.

Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для “чайників” / уклад. О. О. Гужва URL: http://library.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/biblio/PDF/books_ac-gr.pdf.

Як студентам та викладачам стати доброчесними? : ефір прогр. “Пряма мова” на UA : СУМІ. URL: <https://youtu.be/Usn8E8HCFhY>.

A Guide To Academic Integrity to School Students / ed. by O. O. Huzhva ; V. N. Karazin Kharkiv National University. 2-nd ed., revised and supplemented. Kharkiv, 2018.

Plagiarism.org. Best Practises for Ensuring Originality in Written Work: Кращі практики забезпечення оригінальності письмової роботи (що таке плагіат і як його запобігти). URL: <https://www.plagiarism.org/>

Publication Integrity & Ethics (PIE): Міжнародна організація з публікаційної доброчесності та етики. URL: <http://www.integrity-ethics.com/>

Дякуємо за увагу!

**Наукова бібліотека
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого**

Укладач, дизайн: зав. сектором В. В. Брагінська